

ABONAMENTUL.

Pentru Monarhie:
Pe an 28 cor. 1/2 an
14 cor. 1/4 7 cor.
Un număr 30 fileri.

□ □

Pentru străinătate:
Pe un an 32 coroane
1/2 an 16 cor. 1/4 an
8 coroane.

Unirea

INSERTIUNI

Un sir garmond:
odată 84 fil., a doua
oară 72 fil., a treia
oră 60 fil.

□ □

Tot ce privește foaia
să se adreseze la Re-
dacțiunea și Admini-
strațiunea „Unirea”
în Blaj.

Foaie bisericească-politică. — Apare: Mercurea și Sâmbăta.

Ajutorarea ziaristilor români.

— Un apel al Epitropiei. —

Epitropia „fundațiunii pentru ajutorarea ziaristilor români”, luând act de contribuțiile marimonioase, ce s'au făcut în vremea din urmă în favorul fondului, a luat în ședința sa din urmă (14 Aug. crt.) concludul de a face apel și la dărnicia acelor, cari până acum nu figurau în rândul sprijinitorilor acestui fond.

Apelul este foarte actual, de aceea revenim asupra lui, la acest loc.

Împrejurările schimbate a vremilor din urmă, au creat situații materiale neașteptate de favorabile, pentru o mulțime de economi, comercianți și industriași ai noștri și Epitropia, folosind acest prilej, cere obolul acestora, în favorul fondului pentru ajutorarea ziaristilor.

Să știe cum oameni cu o situație materială mijlocie sau chiar slabă, au ajuns, în vremea din urmă, să-și adune avere considerabilă și astfel din surplusul lor, pot da cu ușurință, fără să simțească greutate, contribuiri pentru fondul menit să ajuto-reze pe ziaristii români.

Apelul mai e actual și din motivul, că nivelul presei române s'a scoborât în decursul războiului. Vremile schimbate, atât de prielnice pentru anumiți rami ai activității publice, sau dovedit de puțin favorabile presei noastre. Unele ziare românești au încetat să mai apară altele apar în proporții reduse, numărul broșurelor și volumelor e sub-minimal, iar revistele literare românești au dispărut cu totul.

Aceasta scoborâre a nivelului, își are neapărat efectul său deprimător asupra publicului cetitor, mai ales când ne gândim la avântul deosebit de înfloritor, ce-l luase ziaristica noastră, în anii ce au premers războiului.

Acest efect deprimător coincide apoi cu dorința tot mai mare

a publicului după lectură românească. Nici când nu s'a simțit ca astăzi, și nu s'a cerut așa imperativ ca astăzi, lectura românească. Oreclamă clasa celor-ce s'au ridicat materialicește și au posibilitatea de a se îndeletnici de acum și cu lectura; o reclamă zecile de mii de soldați de pe front și sutele de mii din spitale și lazareturi.

Se cere azi lectură românească din sute de mii de guri, și lectură nu e nici pe departe suficientă.

Credem că e de prisos, să mai relevăm importanța presei, mai ales în aceste zile istorice, când presa altor neamuri a luat avânt deosebit de mare, iar a noastră s'a redus mult și în unii rami s'a suprimat cu totul.

Dăm mai la vale apelul Epitropiei, recomandându-l cu căldură tuturor sufletele înțelegătoare de menirea și importanța extraordinară a publicisticii.

Ziaristica și literatura sint expresia fidelă a gradului de cultură ce-l are un neam.

Atârna dela conștiința fiecărui popor, să aibă o ziaristică extinsă — sprijinindu-o; ori să aibă una ce vegetează abia — ignorându-o.

* * *

Iată textul apelului:

Epitropia „Fundațiunii pentru ajutorarea ziaristilor români din Ungaria”, în ședința sa din 14 August a. c., a luat cu vie mulțămită act de sporul consideraail, pe care l-a realizat fundațiunea noastră, în scurt timp, prin diferitele donațiuni generoase ale mecenajilor noștri în deobște cunoscuți, precum și prin contribuțiile ocazionale mai mărunte ale publicului nostru.

Dar a observat în acelaș timp, că din listele donatorilor lipsește numele multor oameni de bine și români doritori de lumină, despre cari putem presupune, că ar fi contribuit și până acum cu sume frumoase la sporirea fundațiunii, dacă li-s'ar fi adresat direct apel din partea Epitropiei noastre.

Această împrejurare a îndemnat subsemnata Epitropie a face de astădată apel în deosebi la spiritul de jertfă și dărnicia acelor, pe cari împrejurările anilor din urmă i-au favorizat în mare măsură,

incă au fost în stare să obțină rezultate materiale neobiceuite mai înainte, cum știm că au reușit a face câțiva dintre economii, comercianții și industriași fruntași ai noștri prin destoinicia, prevederea, stăruința și râvna lor deosebită.

Pe toți aceștia îi rugăm acum, să nu întârzie a se înscrie printre generoșii fondatori și donatori ai acestui așezământ umanitar, care urmărește cu toată insistența țânta nobilă de a crea ziaristilor noștri din viitor o situație mai suportabilă decât aceea, sub a cărei povară au succumbat în trecut mulți dintre cei mai talentați purtători ai condeiului.

Despre ceice vor dărui sume mai considerabile, Epitropia va purta evidență specială și la timp oportum va tipări un album, prin care se va eterniza numele și vrednicia titurilor marimonioși ai fundațiunii noastre.

Ne luăm deci voie a Te ruga și pe M. St. D-Ta. ca din prisosul, pe care Ți-l-a dăruit bunul Dumnezeu să Te înduri a jertfi o părticică și pentru Fundațiunea ziaristilor noștri, bine știind că «cine ce dă, lui își dă».

Anticipând mulțămita noastră cordială pentru datul, pe care vei binevoi a-l face și pe care Te rugăm al asemna prin cecul postal alăturat, sau a-l trimite pe adresa secretarului nostru în Sibiu (Nagyszeben), semnăm.

Sibiu, la 3 Septembrie 1918.

Cu stimă deosebită,

Membrii Epitropiei:

Dr. I. Lupaș,
v.-prezident.

I. I. Lăpădatu,
secretar.

V. Goldiș.

Alex. Ciura.

Ministrul externelor Austro-ungar pentru pregătirea păcii. Ministrul de externe Austro-ungar Baronul Burián s'a adresat într'un demarhe direct guvernelor beligerante, pentru convocarea unei consfătuiri, în care să se trateze în mod neobligător chestiunea păcii. În cursul acestor consfătuiri să se desbată toate punctele, cari ar putea curmă războiul și să se caute o soluție, care să pună capăt inimizțiilor dintre popoarele Europei. Consfătuirea nu ar avea caracter oficial și nu ar influența mersul războiului, dară convenirea exmișilor statelor beligerante ar putea totuș să asigure o bază de discuție, pe care

s'ar putea clădi pertractările de pace. Nota baronului Burian a fost trimisă tuturor guvernelor țărilor neutrale, ca prin mijlocirea acestora să fie înmănuată țărilor beligerante.

Nota ministrului Burian a fost bine primită din partea presei neutrale. Asemenea i-a dat toată atenția presa socialistă și democrată din țările beligerante. Agenția Havas însă scrie, că nota baronului Burian e o cursă, care țintește zăpăcirea opiniei publice din țările antantei.

Din semnele vremii.

— O carte care ne privește. ¹⁾ —

Din Turda, de care ne leagă atâtea amintiri ale trecutului, ni-se întinde o mână frățească de pace și bună înțelegere. Am lipsi dela una din cele mai elementare dăruiri ale noastre, dacă nu am primi-o cu aceeași dragoste, cu care ni-se întinde.

E vorba de cartea dlui Dr. Ștefan Dénes „Chestiunea românească și politica unghurească“, o carte cum nu prea cunoaștem alta în unghurește. De aceea credem, că merită să ne ocupăm mai cu deamănuntul de ea. Cartea cuprinde următoarele 14 capitole scurte, dar măduvoase și scrise în modul cel mai atrăgător: 1. Câștigarea de teren a românimii; 2. Politica noastră față de români; 3. Concepția maghiară șovină și faptele; 4. Pentru ce e străină cultura româniei din patrie și poate fi învinuită pentru aceasta? 5. Numai cu politică culturală nu se poate ajunge la scop; 6. Rostul și soarta „limitei

¹⁾ Dr. Dénes István, Román kérdés — magyar politika. Torda 1918. Fűssy József gyorssajtója. Ára 650 kor.

culturale“; 7. Nu școlile valahe sunt pepinierile ideologiei naționaliste valahe; 8. Școlile normale (preparandiile) valahe; 9. Părerea mai marilor națiunii noastre despre maghiarizarea prin școli (și aici citează pe Kossuth, Eötvös, Deák, Schéchenyi și Karácsonyi); 10. Lipsa mijloacelor materiale; 11. Adevărat-e că din statificare ar urmă cultură și bunăstare mai înaltă pentru valahime? (răspuns negativ!); 12. Maghiarizarea cu forța și simțul de drept maghiar; 13. Efectul închiderii școlilor valahe și iredeutismul valah; 14. Progresul și naționalitățile. Direcția soluției. (Se arată că naționalitățile sunt în ochii bărbaților de stat a Ungariei cea mai mare piedecă a progresului. Dacă n'ar fi ele, de mult s'ar fi introdus sufragiul universal și alte multe inovații democratice. Așa însă nu se poate, căci s'ar periclită eghemonia maghiară).

Precum se poate vedea și din aceasta simplă înșirare a capitolelor, cartea e de tot interesul.

Ceeace însă îi sporește și mai mult valoarea e. că autorul e foarte bine informat despre relațiunile noastre și scrie cu cea mai desăvârșită obiectivitate. Din mulțimea cea mare de exemple, cu care ne-am putea ilustra aserțiunea, ne vom mărgini numai la citarea câtorva. Că Românii sunt mai vechi locuitori ai Ardealului decât Ungurii și astfel pe tema aceasta nu li-se poate contesta dreptul lor de băștinași, cum durere o fac mulți compatrioți maghiari până în ziua de față, autorul citează o scrisoare a Valahilor către comitele Inidoarei Balogh László din 1761, așadar cu mult înainte de ivirea școlii naționaliste, în care Românii se plâng că sunt subjugăți, deși ei sunt mai vechi și mai mulți locuitori ai țării decât Maghiarii, fiind rămășițele străbunilor Daci (p. 18—19). — Revoluția lui Horia a fost revoluție socială, nu naționalistă. Numai când Horia a fost frânt pe roată în Bălgrad, a devenit

martir național. Nici pentru măcelurile din 1848 nu Românii poartă vina, ci oligarhia maghiară, care nici n'a voit să audă de încercarea de pacificare a baronului Nicolae Wesselényi (p. 43—46.)

Și dacă scrie cu atâta înțelegere despre trecut, pe care de altfel îl atinge numai întâmplător, fiind vorba de o chestiune eminentemente actuală, e natural să vorbească cu și mai multă pricepere despre problemele de acum.

Vom cită și aici câteva exemple. A făcut foarte rău guvernul maghiar, scrie dl Dénes, când pentru tradarea de patrie a câtorva uități de sine a pedepsit românimea întreagă, închizându-i peste trei sute de școli populare și punându-i sub cel mai umilitor control polițienesc școlile normale (preparandiile) Acum e liniște ce e drept, dar liniște ce premerge furtunii. Căci, se întreabă d-sa, ce vor zice sutele de mii de Români, cari acum sângerează pe toate fronturile lumii pentru integritatea țării unghurești, când se vor întoarce acasă și-și vor vedea școlile închise, preparandiile puse sub tutelă, copiii înstrăinați? Acestora zădarnic le vor spune „statificatorii“, că până când ei își făceau datoria față de patrie, câțiva uneltiau împotriva ei și cerceau să o prăpădească prin trădări. În fața acestora ei cu tot dreptul se vor putea apăra, zicând: Dacă au fost eștiți trădători, bine, primească-și cuvenita pedeapsă vinovații, dar nu noi, cari am sângerat pentru țară, ca și frații noștri Maghiari. Nu uități apoi, că e incomparabil mai mare numărul eroilor căzuți pentru patrie decât acela disparent de mic al trădătorilor. Iar de leghionul decorațiilor și vitejilor noștri nici nu va mai amintim. Dacă v'am arată toate distincțiile și vredniciile lor, v'ar orbi atâta strălucire! — Vedeți alții (Cehii) s'au purtat cu mult mai rău de cât noi și totuși au căpătat toate drepturile. Noi, cari ne-am luptat într'adevăr vitejește, nu cerem nimic

FOIȚA.

La mormântul prietinelui † Virgil Vancea.

13 Sept. 1918.

Virgile dragă, mai rămâi o clipă...

Iată, te rugăm noi, prietini ai tăi, tinerii intelectuali ai Blajului, tovarășii de muncă și de nevinovate recreații senine, cari am avut prilejuri să te prețuim după dreptate și cărora ne cade atât de greu să ne părăsești pentru totdeauna. Spune gropii nemiloase să mai adaste, că va avea parte de tine o veșnicie întreagă, dar noi am ajuns la ultimul adieu! Poruncește trupului tău slăbit de boală să facă cea din urmă efortare pământească și să-ți îngăduie o privire supremă peste jalnica adunare ce te impresară aici la pragul mormântului: suntem noi, cei mai intimi ai tăi, îți întindem cu ochii înălăcrimați dreapta de despărțire...

Mai privește odată în jur de tine, prietino dragă, și vezi cum ne învăluie poezia duiosă a toamnei: ărea coboară spre declin, prin ramurile pomilor adie cel dintâi susur de jale, în geana amurgurilor se amestecă tot mai mult galbenul-roșietic al plânsului domol, ici-colo încep să se desprindă primele

frunze moarte. Iarba de pe culmi se ofilește și ea mâne se va porai suflul geros al iernii cutropitoare. Puțin încă și se va încheia această etapă din viața naturii.

Firea, care se apleacă în acestea zile de Septembrie spre moartea neiertătoare, ar fi un ansamblu potrivit pentru prohodul unui moșneag apăsător de povara anilor și doborât de lungimea vieții. Dar e jalnică și moartea moșneagului și duiosă, ca orice despărțire de legăturile vieții, însă:

„După porunca lui Dumnezeu
Precum e scris“

vârsta înaintată se împacă mai ușor cu stingerea obstească, întipuită de moartea temnatecă a firii.

Dar tu, Virgile dragă, care abia pe 24 roze:

„Îți numeri anii tăi“,

Tu, care știi, că seva naturii nu se ofilește și mugurii grădinilor nu mor, Tu, care ai fi avut vreme destulă să aștepti năvala dulce a altei primăveri, Tu să mori atât de repede, să te stingi atât de pe nesimțite, ca moșneagul răpus de mulțimea anilor pevarnici?

Ca mâne va izbucni o altă viață, viață tină și bogată, va răsări alt soare, vesel și strălucitor, vor îmbobosi alte flori, zimbiteare și suave; — și Tu te duci, prietino dragă?

Nu-i ajunge zilei durerea ei? — vorba înțeleptului grai bătrân. Nu ajunge că mii

și mii de vieți tinere își samănă trupurile fragede dealungul și dealatul câmpiilor Europei, înălăcrimând milioane de ochi și cerbind mamele unei jumătăți de lume?!

Noi credeam că nesăturata moarte, această negațiune a vieții pământești, stăvie rigidă și implacabilă, se va fi oboșit în neurmata ei muncă de patru ani încheiați, sau cel puțin își fălăie aripile de întunec în urma tunurilor și a granatelor ucigătoare, și nu mai are vreme să colinde și biata viață de după fronturi. Cum a putut ea să nimerască chiar dosita ta chilie din fundul curții mitropolitane, unde cu puțin înainte își făcuse vizita macabră la patul moșneagului arhieru al Blajului?

Cum a putut să te găsească chiar pe tine, tinăr logofăt al vieții, cea mai scumpă nădejde a unei mame nemângăiate, stâlpul unei familii atât de greu încercate? A fost geloasă poate de tinereța ta înfloritoare? De silueta elegantă a făpturii tale frumoase?!

Înțelegem marea tragedie pământească a vieții tale fără noroc și ne cutremurăm de durerea ei nemărginită. Inimile ne sunt cernite și sufletele ni-se sbat neputincioase în fața sicriului tău, ca apele bătute de furtună ale mării.

Suntem creștini și clerici, precum ai fost și tu, prietino răposat; plecăm frunțile în fața hotărârilor Provedinței și cercăm să ne mângăiem cu amintirea ta...

ce nu se cade, numai drepturile omenești cele mai elementare, dreptul limbei și naționalității (p. 72) (Va urma).

Un fost profesor de preparandie.

Vorbirea împăratului Wilhelm către muncitorii fabricii de tunuri Krupp. Împăratul Wilhelm a făcut zilele aceste vizita renumitei fabrici de tunuri Krupp, unde a rostit un mare discurs muncitorilor de acolo. A spus între altele, că Germania poartă războiu de apărare, voind să-și asigure dreptul liberei dezvoltări a comerțului și industriei sale. Cei prezenți au jurat, că vor persevera până în capet pe lângă împărat și imperiu.

Scrisoare din Sătmăru.

— Statificarea școlilor noastre. —

Pe vremea »Românul«-lui din Arad trimiteam câte-o scrisoare, atingându-le prin prisma actualității, toate mișcările și frământările din acest colț al românismului. Ceeace am fost silit să intrerup în urma împrejurărilor cunoscute, o voiu face de-acum în coloanele »Unirei«. E bine să le cunoaștem toate păsurile noastre, cari s'a înmulțit ca nisipul mării.

Suntem la începutul anului școlar. Îl facem acest început între împrejurări cu totul deosebite de cele din alți ani. În multe sate ușile școlilor noastre s'a închis. Le perdem și aceste luminițe smerite ale satelor noastre.

Ai fost și tu o pătimitoare jertfă a crâncenului războiu mondial. Războiul te-a adus din pacea bună și roditoare a zidurilor »Propagandei«, de sub ceriul pururea senin al Romei străbune, dintr-o chiparșii și portocalii Italiei, ca să te lege de masa ostentivă a cancelariei, puțin potrivită cu firea ta de copil al libertății neîncătușate. O, cu câtă însuflețire ne vorbeai în clipele tale slobode de monumentele veșnice ale Romei, de contururile grandioase ale bisericii San Pietro, de minunatele amurguri primate de pe Monte Pincio, de bogățiile artistice ale Vaticanului, de măreția spirituală a bisericii romane, de atâția cardinali și monsignori cari te-au captivat cu tăria lor de stâlpi ai eclesiei lui Hristos.

Războiul te-a făcut să-ți intrerupi studiile, prietino dragă, și poate că asta a fost cea mai mare durere și prima tragedie a tinerei tale vieți. Nemiloasă searte!

Ai fost un suflet bun și blând, cum rar îți găsim părechea. Nimenea nu se poate plânge că l-ai fi supărat vre-odată și căldura prietiniel tale de amic sincer și devotat ne va întevărăși o viață întreagă. Față deschisă și ochi senini, înțeleghători, erai totdeauna gata să ne îndulcești clipele de recreație tinerească. Inteligența și personalitatea ta de băiat fin, binecrescut, au cap-

În anul 1900 aveam 3000 școli, iar la începutul războiului abia 2000. Și de atunci câte s'a nimicit? Iar în ăstan școlar prin statificarea celor 400 școli din cele 5 comitate mărginașe (Bistrița-Năsăud, Târnava-mare, Făgăraș, Sibiu și Hunedoara) se pune vârf la toate. Ni-se nimicesc școlile rând pe rând și vorbim de statificarea lor abia acum, deși acest act de prăpăd, în mod sistematic și după un plan gata, de mult s'a început.

Să privim numai la Sătmăru nostru!

În anii 75—80 în gimnaziul din Baia-mare limba și literatura română a fost *studiu obligator și studiu de maturitate*; azi în acelaș gimnaz e abia tolerată și studenții sunt boicotați, pentru că îndrăznesc să se înscrie și la limba română. În gimnaziile din Carăi-mari și Sătmăru (cândva Satu-mare) până mai an se propunea limba română.

Cu mult mai tristă icoană ne vom forma, dacă vom privi la satele noastre.

În comitatul nostru sunt 314 sate, dintre cari 147 curat românești, iar 28 amestecate.

În anul 1900 am avut aproape la 160 școli românești. Numai între anii 1900—1910 se înființează în satele cele mai fruntașe cele dintâi școli de stat. Deodată cu legea contelui Apponyi școlile de stat se ivesc cu duiumul. Legea apponyiană și în rândurile învățătorilor noștri a făcut mare confuziune. Mulți învățători au devenit cu două suflete; mulți prea slugarnici.

tivat întreaga societate a orașelului nostru. Nu te vom uita curând, Virgile dragă!

Înima caldă și nobilă ai înțeles și durerile altora, pe cari ca să le alini, ți-ai fi dat și ultimul tău obol sărac. Iată, îți descoper aici, la pragul mormântului lacom, o scenă de-o extraordinară duioșie și expresie, de care tu în durerile cumplitei tale boale nu ai mai putut lua notă. Îți amintești de sârmana mătușă fără vedere din satul învecinat, care vine săptămânal în cancelaria curții mitropolitane să-și cerșească creșterul de milă? În zilele când tu boleai greu în chilia ta austeră s'a înfățișat iarăși, ca de obicei, cu neputinciosul ei toiag de sprijin și s'a oprit vreme îndelungată la ușă, plimbându-și dureros încoace și încolo ochii ei fără vedere. Și nu s'a clătit nici după ce a fost miluită din partea colegilor tăi de cancelarie.

— Ce mai stai, mătușă? a întrebat-o cineva.

— Aștept pe domnul Virgil, a răspuns dânsa cu graiul timid, scăzut.

Simția, sârmana, că lipsește nepotul darnicului mitropolit Vancea... Și a ieșit plângând cu hohot când a auzit de boala ta chinuitoare.

Așa ai fost tu, prietino, bun cu colegii tăi, bun cu cei neputincioși și săvitor la nevoile deapropelui.

Astfel s'a întâmplat, că mai mulți învățători în scrisorile oficioase a mărturisit-o și limba maghiară de limba de propunere. Iar preoții respective directorii școlilor, mărturisirea învățătorilor au întărit-o — se zice bona fide — cu sigilul bisericii și cu subscrierea lor. Și așa a ajuns mai multe din școlile noastre cu l. de propunere maghiară-română, iar mai târziu numai cu l. de propunere maghiară. Școlile aceste cu l. de propunere maghiară, cari au gătit de altcum și calea Hodogului, sunt următoarele: Amaț, Botiz, Boghiș, Ciomocoș, Dindileag, Andrid, Curtuiuș, Genci, Hirip, Iojip, Tiream, Pete, Porcialma, Portelec, Resighea, Dob, Odoreu, Vezend, Gurbed, Megieș, Lăpuș etc.

La anul 1910 am avut 140 de școli confesionale, dintre cari 110 cu l. de propunere română și 30 cu l. de propunere maghiară. Aceste din urmă din punctul nostru de vedere nici nu le socotim.

Dela 1910 încoace s'a înființat 26 școli de stat. Cu înființarea acestor școli — oțim în »Tanügyi értesítő« — suntem numai la începutul începutului. Așteptăm înființarea școlilor de stat pe întreaga linie.

Din cele 110 școli românești la începutul războiului ne-a rămas abia 90. În vremea războiului iar am pierdut vre-o câteva școli; în urma mobilizării învățătorilor și din alte cauze în 30—35 școli de ale noastre ușile stau zăvorite și numai cucuvaia își caută adăpost în ele...

Sincer ai fost față de toată lumea, sincer și în modesta ta viață de cleric. Nu ți-ai forțat natura, ei ai rămas totdeauna deschis și consequent. Fond bun, ales.

Aveai înțelegere pentru marile frământări ale lumii și ale poporului, din care te-ai născut. Cum îți luceau ochii de strălucire când discutați de-o viață mai bună, mai dreaptă, după suferințele marelui războiu de astăzi! Ai fost un idealist plin de căldură și de nădejdi trandafirii.

Îți suridea viața, alintându-te în minunate speranțe de mai bine; o mamă duioasă se nita la tine ca la cea mai scumpă comoară a ei și aștepta să duci tu mai departe tradiția preoțească în familia, care, prin marele achiereu Vancea, a dat Blajului de astăzi celea mai impunătoare instituții ale sale. Înima ei curioasă nu putea să creadă, că »sacrupul ei Virgil« să-și fi închis ochii pentru vecie. Pe cine va mai vedea dânsa slujind în catedrală, ca să poată avea nădejde, că preoția din familia Vancea nu se stingă? Pe cine?

Ai fost un suflet poetic, prietino dragă; — îți aduci aminte de serile când îmi recitai versuri italienești de Leopardi, și descriai atât de frumos șerpuirea de argint a Tiburului și zările de diamant dela Fiesole? Cu câtă încântare vorbeai de trandafirii Florenței și de lagunele albastre ale Venetiei!

Astăzi cel mult 70 școli avem, cu cari ne putem încă lăuda, că le avem. Să nu uităm însă, că și aceste sunt în primejdie. Școlile noastre — cu excepția alor 2—3 — toate sunt subvenționate de stat. Acest ajutor acordat persoanei, unde se poate, se detrage. Și anume, în care comună vreau să înființeze școală de stat sau în care este deja, îl detrag ajutorul dela școala noastră, la schimbarea învățătorului.

Firește... Respingerea ajutorului apoi se motivează astfel: »Școala împedecă dezvoltarea simțului patriotic și totodată și aceea ca școala de stat să se întregească«.

Ce-o mai fi și asta? Sau uităm, că vitejii români dela Piave, Ivangorod și de pe aiurea s'au crescut în școala cea valahă?

Școala noastră confesională din aceste părți trece prin cea mai mare primejdie; statificarea ei azi-măne ar fi să fie un fapt împlinit — cifrele dovedesc în deajuns.

V. Popan.

Yorbirea vicecancelarului Payer.

Vicecancelarul Payer, a rostit un discurs, în care precizează anumite puncte privitor la o pace apropiată. Vicecancelarul declară, că războiul acesta este pentru germani războiul de apărare. Germania nu țintește la subjugarea nici unui popor străin nici la anexiuni de teritorii. Ceeace coloniile avute, pretinde recunoașterea păcii încheiate la Breszt-Litowski și București și declară, că din teritoriul imperiului nicidecum nu va cedă o palmă de loc. Inamicii se vor convinge, că Germania este cu arme invincibilă și

Ales tinăr ai fost, Virgile dragă; ai fost — iar acum stai la marginea gropii cu pleoapele închise, cu graiul stâns, cu fața rece. Înaintea ta stă neclintită și tainică: marea fără hotar a veșniciei.

Pasă, prietine, vrerea lui Dumnezeu e o poruncă dulce pentru un suflet bun, îngăduitor, ca al tău. Domnul te-a chemat la sine, pentru că te-a iubit.

Noi îți întindem mâna cu jale sinceră și făgăduim să-ți păstrăm pururea vie amintirea...

Adio!

Și fie-ți țărâna ușoară!

Prof. A. Lupeanu.

vor căută de sine calea ce duce la pace cu compromisuri. În sfârșit declară vicecancelarul, că îndată ce se va încheia pacea, Germania va evacua Belgia.

Războiul european.

Până ce trupele antantei atacă cu înverșunare pe linia Cambrai, St. Quentin și voesc să spargă linia Hindenburg; trupele franco-americe s'au aruncat asupra colțului german dela St. Michele de pe linia Verdun și a ocupat pozițiile germane de aci. Americanii anunță, că au făcut 15,000 prizonieri și 100 tunuri. E de însemnat, că după comunicatul german au luat parte la luptele aceste și trupe austro-ungare, cari au acoperit retragerea trupelor germane. Comunicatul german spune altcum, că atacul la punctul acesta a fost provăzut de mult și comanda militară a evacuat din vreme toate pozițiile periclitare și a transportat magaziile și munițiile, cari erau adunate acolo. Inamicul prin tăierea liniei St. Michael n'a atins nici un scop strategic, ci și-a oblit o linie, care după luptele din urmă nu mai avea rost să se cotească atât de strigător pe pământul francez.

Un amurg la Piave.

*Al zilei craiu palid pe-o culme de munte
Pleoapa-și închide trist și obosit.
Iar luna-și arată roșiatică-i frunte
Din pâlcul de tușe ce geme cumplit.*

*Și tunul detună, văzduhul mugește,
Prin codrii verzi corbii cobesc dureros:
Iar unda Piavei în șopot lovește
De jertfa-i grozavă și fără folos.*

*Sfelnic amurgul spre șanșuri se'nclină
Și palid luminează un trist reflector,
Iar aeroplanul spre bolta senină
Se'naltă zburdalnic și zbărâde'n zbor.*

*În ropote pușca sinistru poonește
Și plumbii aleargă pustiu fiind;
Iar duhul urgiei prin aer plutește
Și peste pământ zboară hohotind.*

N. L. Ioanăș.

Informațiuni.

Intru mărirea lui Dumnezeu. Pentru biserica gr.-cat. din Craifalăul de Câmpie au dăruit credincioșii Porav Vasile a Ichi cu soția Maria 800 cor. și Moldovan Petru cu soția Maria 200 cor. pentru care faptă nobilă subscrisul în numele poporului și pe aceasta cale le exprim sincere mulțămiri, rugând pe bunul Dumnezeu să le răsplătească din darurile sale avute. Craifalăul de Câmpie la 12 Septembrie 1918. *Demetriu Căliman, paroh gr.-cat.*

Din arhidieceza Blajului. Concurs la parohii: La parohia *Sângătin* (distr. protop. Sebeș), se escrie concurs cu termenul de 20 Septembrie 1918. — La parohia *Velcheriu* (distr. protop. Pogăceaua), se escrie concurs cu termenul de 25 Septembrie 1918.

— **Concurs la posturi de cantor-învățător.** Se escrie concurs cu termenul de 20 Sept. 1918. la următoarele stațiuni cantor-docentale: Stațiunea cantor-docentala din *Michesasa* (distr. Blaj); Stațiunea cantor-doc. din *Mănărade* (distr. Blaj); Stațiunea cantor-doc. din *Curticup* (distr. Reghin); Stațiunea cantor-doc. din *Tușin* (distr. Cătina); Stațiunea cantor-doc. din *Feleac* (distr. Cluj); Stațiunea cantor-doc. din *Șarmășel* (distr. Cătina).

Cum se pot trimite scrisori la America.

Acei cari au frați, surori, copii în America, pot corespondă cu ei în felul următor: Scrisoarea, care însă nu va cuprinde altceva, decât numai chestii familiare, va fi trimisă Crucei roșii ungare (Budapest Üllői-ut Nr. 1), iar aceasta o trimite Crucei roșii americane. Orice altă corespondență privitoare de pildă la afaceri, treburi bănești, ș. a. se poate trimite numai prin ministrul de externe din Viena. Bani sau pachete poștale nu pot fi trimise în America.

Circulația postală cu România. În sensul ordonanței ministrului de comerț Nr. 72,291/918 circulația postală cu România liberă (neocupată) a fost reluată luna trecută.

Se pot expedii cu posta: scrisori simple și recomandate, cari trebuie predate deschise; cărți postale, tipărituri, mostre și hârtii de afaceri. Taxele sunt cele dinainte de război.

Necrolog. *† Silvia Chirillă*, profesoară la preparandia gr.-cat. de fetițe în Lugoj, după grele suferințe împărtășită fiind cu s. Sacramento, a încetat din viață în 5 Sept. 1918. la 8 ore seara, în etate de 29 ani.

Înmormântarea s'a făcut după ritul gr.-cat. în cimitirul orășenesc din Triest, în 7 Sept. la 3 ore d. a.

Odihnească în pace!

Posta Redacțiunii.

D. V. B. Dvoastră parecă nu trăiți în lumea aceasta și nu voțiți să luați la cunoștință că nouă alții ne statoresc ceace nu e permis să publicăm. De ce atata stăruință pentru lucruri, cari dacă am ascultă de Dvoastră ar aduce eu sine numai decât sistarea ziarului? Cât pentru partea a doua, am declarat deatâtea ori, că nu facem chestii personale din afaceri, dupăcum n'am făcut nici până aci. Salutări!

Veștem. Ne rugăm de paciință. La timpul său revenim.

Proprietar, editor și Redactor responsabil:
Ioan Suciu.

Aviz!

Cumpărăm vin vechiu, must, mere, nuci, ouă, ceapă și varză.

Cerem oferte pe adresa:

Societății comerciale pe acții
„CONSUM“
Blaj — Balázsfalva.